

Крет Юлія Михайлівна,

*аспірантка кафедри правового забезпечення підприємницької діяльності та
фінансової безпеки факультету № 6
Харківський національний університет внутрішніх справ
ORCID 0000-0001-7020-375X*

ДЕРЖАВА ЯК ГАРАНТ ЗАХИСТУ ФІНАНСОВИХ ІНТЕРЕСІВ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ В УКРАЇНІ

Захист фінансових інтересів військовослужбовців забезпечує держава, як суб'єкт фінансових правовідносин. У фінансових правовідносинах держава виступає як владний суб'єкт, який на підставі законодавства за допомогою органів влади акумулює, розподіляє та використовує гроші, тобто здійснює правотворчу, управлінську, господарську, організаційну, захисну функції у сфері обігу публічних фінансів. Функції держави у фінансових правовідносинах та правові можливості їх реалізації є предметом дослідження у фінансово-правовій науці. Яскраво виявленим є визначення суб'єктів фінансового права Л. К. Воронової, як колективних, до яких належить держава, адміністративно-територіальні утворення, юридичні особи-підприємства й організації всіх форм власності, установи, організації та індивідуальні, тобто громадяни [1, с. 466-467].

Специфіка правового статусу владних осіб, притаманних фінансовому праву характеризується, як звертають увагу вчені, через наступні риси, це – виключна компетенція, якої нема у зобов'язальних осіб, імперативність в реалізації фінансових інтересів та правова ініціатива у виданні нормативно-правових актів [2, с. 182-183; 3, с. 82-83; 4, с. 109]. Як гарант фінансово-правого захисту військовослужбовців держава виконує ці функції, як суб'єкт, що має виключне право встановлювати відповідні правові гарантії захисту фінансових інтересів військовослужбовців. Це виключне право держави пов'язано з двома факторами. По перше, держава виступаючи гарантом фінансово-правого захисту військовослужбовців приймає необхідні рішення та делегує повноваження по їх виконанню уповноваженим органам влади, а по друге, визначає, розподіляє та координує їх діяльність з метою забезпечення максимальної ефективності. Від визначення та розподілу цих повноважень залежить правовий механізм фінансово-правого захисту, зокрема і військовослужбовців.

Під юридичними гарантіями законності діяльності держави, враховуючи правові підходи до визначення її статусу та функцій, слід розуміти правові засоби впровадження, охорони, а вразі порушення, засоби відновлення законності, які в конкретних галузях правовідносин мають спеціальний зміст.

Держава, як владний суб'єкт фінансово-правових відносин та гарант фінансово-правового захисту, використовує спеціальні засоби фінансово-правового захисту, а саме – фінансові нормативно-правові акти, які встановлюють обсяги та напрями фінансування потреб військовослужбовців (закон про Державний бюджет), правозастосувальні акти, які спрямовані на забезпечення та охорону законності фінансових правовідносин у воєнній сфері (бюджети розпорядників бюджетних коштів), а також нормативно-правові акти, які забезпечують право уповноважених суб'єктів на формування, розподіл, використання та контроль фінансових ресурсів, спрямованих на забезпечення діяльності військовослужбовців.

Отже державні гарантії фінансово-правового захисту військовослужбовців охоплюють, як систему нормативно-правових актів, які забезпечують реалізацію фінансових інтересів військовослужбовців, так і нормативно-правові акти, які встановлюють правовий статус уповноважених суб'єктів по їх реалізації, а також, охоронні (контроль) та відновлення, в разі порушення законності фінансових правовідносин (відповідальність). Право держави на формування, розподіл, використання та контроль публічних фінансових ресурсів, що охоплює фінансові інтереси військовослужбовців, які передбачені фінансовим законодавством та реалізуються в діяльності уповноважених суб'єктів, складає систему юридичних гарантій фінансово-правового захисту військовослужбовців.

Враховуючи значення юридичних гарантій фінансово-правового захисту слід деталізувати повноваження держави, як суб'єкта фінансово-правового захисту військовослужбовців, а саме суб'єкта з функціями: правотворення, правороз'яснювання та правореалізації у відносинах з захисту фінансових інтересів військовослужбовців.

Юридичні гарантії фінансово-правового захисту військовослужбовців, як громадян на яких покладаються особливі повноваження по захисту Вітчизні, визначаються Конституційними нормами, фінансовим законодавством та спеціальними законами. Так Закон України «Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» встановлює, що фінансування особливих компенсацій, пільг, допомог військовослужбовцям здійснюється за рахунок коштів, що передбачаються в Державному бюджеті України на відповідний рік для Міністерства оборони України, розвідувальних органів України та інших центральних органів виконавчої влади, що мають у своєму підпорядкуванні військові формування та правоохоронні органи, інших джерел, передбачених законом. (ст. 23 «Фінансування витрат пов'язаних з реалізацією цього закону») [5]. Отже бюджетні кошти передаються у використання розпорядникам бюджетних коштів. Вказаний закон визначає право військовослужбовців на захист в установленому законом порядку а також відповідальність посадових осіб органів державної влади та органів

місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності та підпорядкування у разі вини в порушення вимог чинного законодавства.

Військовослужбовці, як особи з правом на особливі соціальні права, що гарантуються державою та забезпечують формуванням та розподілом публічних фінансових ресурсів, потребують стабільного та ефективного забезпечення фінансових інтересів на підставі сучасній моделі державних юридичних гарантій фінансово-правого захисту, механізм якої спрямований на особистість, що потребує захисту та її правове становище. До таких гарантій юридична наука в системі соціального захисту, на підставі аналізу закордонного досвіду, відносить чотири моделі, а саме континентальну, англосаксонську, скандинавську та середземноморську. Кожна з вказаних моделей соціального захисту передбачає участь у соціальному забезпеченні держави у різних пропорціях фінансування соціальних потреб, але цікавим є система так званих «соціальних судів», що застосовується у Німеччині і використовуються для розгляду спорів між громадянами та державними установами що фінансують соціальні послуги [6, с. 17].

Отже, фінансово-правовий захист військовослужбовців повинен спиратися на:

- державне гарантування фінансування соціальних послуг, що забезпечується коштами визначеними законом про Державний бюджет та надаються розпорядникам бюджетних коштів;
- повноваження владних суб'єктів фінансових правовідносин по формуванню, розподілу та використанню публічних фінансових ресурсів;
- процедуру виплат соціальних послуг.

Для реалізації фінансових інтересів військовослужбовців у період воєнного стану практичного значення набуває створення спеціального фонду фінансування витрат на пільги, гарантії та компенсації військовослужбовцям – Фонду гарантування соціального забезпечення військовослужбовців, що забезпечує систематичне, у повному обсязі фінансування соціальних потреб військовослужбовців, за рахунок видатків на ці цілі, що визначені у Державному бюджеті. Надана пропозиція потребує більш ґрунтовного розгляду повноважень всіх задіяних суб'єктів у відносинах з фінансово-правого захисту військовослужбовців.

Список використаних джерел

1. Словник фінансово-правових термінів. За заг. ред. Л.К. Воронової. Київ. Алерта, 2011. 558 с.
2. Перепелиця М. Теоретичні основи правового статусу владних суб'єктів фінансового права. *Вісник Академії правових наук України*. 2007. № 4. С. 182–190
3. Фінансове право: підручник / за ред. М. П. Кучерявенка. Харків. Право, 2016. 440 с.

4. Гетманець О.П. Фінансово-правові засади соціального захисту військовослужбовців. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2023. № 3 (102), ч. 1. С. 10–110

5. Про соціальний та правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей. Закон України від 20.12.1991 р. № 2011-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/2011-12> (дата звернення 06.05.2024)

6. Деніга О. П. Держава як суб'єкт права соціального забезпечення в країнах ЄС. *Юридична наука*. 2019. № 11 (101). т. 2. С. 12–21